

Projektet Kultsjödalen – resultat från 2018

Bild 1. En helikopter placerar ut lekgrus för öring på en restaurerad del av Marsån. Foto: Nils Ågren, Stalo Adventures.

Trots omfattande kulturhistorisk påverkan från flottning i området är källflödena till Ångermanälven med Kultsjödalen och Marsådalen i fokus, ett av Sveriges viktigaste kärnområden för den hotade flodpärlmusslan. Men trots det finns flera vattendrag i området där musslan kämpar för sin existens. Eftersom musslan är beroende av öring som värd (glochidielarver på öringens gälar) för att kunna fortplanta sig, är direkta åtgärder, som t.ex. en restaurering av flottledspåverkade sträckor, för att förbättra livsmiljön för öringen en bra åtgärd för den hotade musslan.

Projektet finansieras av Svenska Naturskyddsföreningens miljöfond (finansieras via försäljning av miljömärkt el) och Naturvårdsverkets Åtgärdsprogram för hotade arter.

Flodpärlmusslan är enligt Artdatabankens rödlista 2015, klassad i Sverige som en starkt hotad art. Detta innebär att arten har minskat i sitt utbredningsområde och har problem med att kunna reproducera sig. Många bestånd är små och utsatta och fortfarande försvinner arten från nya enskilda lokaler varje år.

Under sommaren 2018 restaurerades delar av övre Gäddbäcken samt två mindre biflöden till Gäddsjön. I samband med restaureringarna byttes två vandringshindrande vägtrummor, en i Gäddbäcken och en i ett av biflödena till Gäddsjön. Utöver restaureringsåtgärder genomfördes grusutlägg för öringens lek i Marsån. Flodpärlmusslan inventerades i Marsån och Grytsjöån, med vattenkikare och snorkeldykning. Elfisken genomfördes i Stalon-, Gädd- och Dainabäcken.

Projektet bistod ett byte av en bro över Marsån vid utloppet ur Marssjön. Dessutom åtgärdsgraderades två biflöden till Marsån (Oxbäcken och Rödingsjöbäcken). Under september arrangerade vi en fältträff för Naturskyddsföreningens lokal krets i Vilhelmina. Vi visade på restaurerade sträckor i Gäddbäcken och pratade om betydelsen av friska musselvatten.

I Gäddbäcken restaurerades 1670 m, 51 m/dag, flottningspåverkade strömsträckor (bild 3). Upprensade block och sten återfördes, tillsammans med död ved. Där lekgrus fanns i bäcken, gjorde vi nya tillgängliga lekbottnar för öringen. Dessutom återöppnades blockerande sidofårar. I Marsån genomfördes grusutlägg på tidigare restaurerade sträckor. Med ombyggd skotare och helikopter placerades 45 ton grus ut på lämpliga nackar (bild 1).

VILHELMINA
KOMMUN

VILHELMINA ÖVRE ALLMÄNNINGSSKOG

Naturskyddsföreningen

STATENS
FASTIGHETSVERK

Ågöskogen
06-7000007

Länsstyrelsen
Västerbotten

Bild 2. Byte av vandringshinderande trumma i Gäddbäcken. T.v. förebild där den fel lagda trumman hindrar öringen från att fritt vandra i bäcken. T.h. efterbild där fria vandringsvägar skapats, valvbåge med naturlig bäckbotten. Foto: Magnus Lindberg, Länsstyrelsen Västerbotten.

I två biflöden till Gäddsjön genomfördes manuella restaureringsåtgärder. Fokus vara att förbättra lek- och uppväxtområden för öringen. Med hjälp av vinsch och pulka fördelades grus från de nedre delarna av bäcken till uppströms strömsträckor. På så vis nyttjar vi gruset effektivare över en större yta.

I augusti byttes två vandringshinderande vägtrummor i Gäddbäckens avrinningsområde. I Gäddbäcken ersattes en rundtrumma med en valvbåge med naturlig bäckbotten och fri vandring (bild 2). Den gamla rundtrumman från Gäddbäcken byggdes om till en valvbåge och ersatte en hinderande rundtrumma i en av biflödena till Gäddsjön.

Bild 3. Bild t.v. en sträcka i Gäddbäcken innan restaurering, bild t.h. samma sträcka efter restaurering. Storblock är åter en naturlig del av bäcken. Foto: Henrik Johansen, Länsstyrelsen Västerbotten.

Fiske och vattenvård i Västerbotten

I samband med åtgärderna i Gäddbäcken skapade vi ett omlöp (faunapassage) förbi ett vattenfall (bild 4). I samband med flottningen blev fallet ett vandringshinder som hindrade öring att vandra fritt i bäcken. Längden (fallhöjd) på omlöpet: 55 m (5,5 %).

Bild 4. Omlöpet i Gäddbäcken. Till höger syns det vandringshinderande vattenfallet och till vänster den nygrävda bäckfåran innan vattnet släpptes på. Nu ska öringen åter kunna simma fritt på denna del av bäcken. Foto: Magnus Lindberg, Länsstyrelsen Västerbotten.

Mats Grönlund, Vilhelmina kommun, genomförde elfisken i Stalon-, Gädd- och Dainabäcken under september månad. Elfisken görs för att utvärdera effekten av restaureringen på öringen i bäckarna på lång sikt. Utfördes även s.k. glochidiefisken i Stalon- och Dainabäcken i början av juni, för att undersöka förekomst av glochidielarver på öringens gälar.

Kontakta oss

Magnus Lindberg, Länsstyrelsen Västerbotten
magnus.lindberg@lansstyrelsen.se, 010-225 43 67.

Mer information

www.lansstyrelsen.se/vasterbotten/Sv/miljo-och-klimat/vatten-och-vattenanvandning/restaurering-av-vattendrag

www.naturskyddsforeningen.se/bra-miljoval/miljofond

VILHELMINA
KOMMUN

VILHELMINA ÖVRE ALLMÅNGSSKOG

Naturskyddsforeningen

STATENS
FASTIGHETSVERK

Åkersberg
06-7000-0377

Länsstyrelsen
Västerbotten